

УДК [338. 27 : 338. 012] : 339. 543. 624

Шинкарук Л.В., чл.-кор. НАН України
завідувач відділу

Барановська І.В., канд. екон. наук
старший науковий співробітник

Герасімова О.А.

науковий співробітник

Інститут економіки та прогнозування НАН України

ПРОГНОЗНІ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ЗВТ З ЄС

Представлено прогнозну оцінку зміни обсягів випуску продукції за видами економічної діяльності внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та, відповідно, створення зони вільної торгівлі, яку здійснено на основі застосування динамічної моделі міжгалузевого балансу та врахування відповідних еластичностей заміщення.

Визначено наслідки, пов'язані із заміщенням продукції окремих галузей національної економіки у перші роки дії Угоди, що частково компенсуватимуться новими можливостями за рахунок зміни митно-торговельного режиму. Виявлено особливості отримання мультиплікативного ефекту внаслідок зміни доходів експортерів.

Обґрунтовано необхідність розроблення та впровадження дієвих заходів для окремих секторів економіки, спрямованих на подолання диспропорцій їхньої технологічної структури, поглиблення яких може спричинити подальші втрати внутрішнього та зовнішнього ринків¹.

К л ю ч о в і с л о в а : інтеграційні процеси, експорт, імпорт, митно-тарифне регулювання, торговельні ефекти, мультиплікативний ефект.

В умовах турбулентності на глобальних ринках і значної диспропорційності в економіці України при прийнятті рішень, які впливають на економічний розвиток країни, актуалізується необхідність врахування особливостей структурних характеристик національної економіки та ефектів інтеграційних процесів, які неоднозначно оцінюються експертами. В умовах встановлення єдиних правил та умов для різних за рівнем розвитку учасників інтеграційних об'єднань, переміщення центру прийняття рішень за межі повноважень національного уряду, країна – учасник інтеграційного об'єднання втрачає окремі важелі формування економічної політики та регулювання економіки відповідно до національних інтересів. Зокрема, досвід Греції та інших країн підтверджує, що неспроможність адекватно відповідати на виклики інтеграційних процесів може призвести до посилення існуючих у національній економіці диспропорцій і поглиблення негативних тенденцій. Тому, враховуючи набутий за останнє десятиріччя досвід участі різних країн у інтеграційних об'єднаннях, політика України щодо зміни торговельного режиму повинна базуватися на прагматичних оцінках ризиків та можливостей, пов'язаних з прийняттям кожного рішення, що може мати як позитивні так і негативні наслідки для національної економіки.

¹ Статтю підготовлено за виконання НДР "Прогнозна оцінка секторальних перспектив модернізації економіки України" (державний реєстраційний № 0113U004554).

Актуальність дослідження макроекономічного ефекту від інтеграційних процесів України не тільки за рахунок зростання міжнародних торговельних операцій, а й позитивних зрушень у структурі ВВП і промисловому секторі зумовлена необхідністю оцінки ефективності включення країни у міжнародний економічний простір на рівні виробництва та розподілу валового національного продукту.

Кількісне оцінювання інтеграційних ефектів у результаті створення економічних союзів різної конфігурації та масштабів пов'язане з серйозними труднощами як теоретичного, методичного, так і технічного характеру. Наприклад, незважаючи на те, що історія європейської інтеграції налічує понад п'ятдесят років, до сьогодні у економічній науці не сформувалося єдиного підходу до оцінки інтеграційних ефектів, які виникли завдяки створенню і функціонуванню ЄС.

Мета статті – представити прогнозну оцінку зміни обсягів випуску продукції за видами економічної діяльності внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Методологія оцінки інтеграційних ефектів для України в межах цього дослідження базується на динамічній моделі міжгалузевого балансу. Вибір таблиць "витрати-випуск" для прогнозування, по-перше, обумовлений наявною статистичною інформацією за значний проміжок часу, а по-друге, є системою взаємопов'язаних матриць пропозиції ресурсів та їхнього використання, що відображають склад витрат і формування пропозиції кожного виду товарів і послуг та використання товарів і послуг у виробничому споживанні, кінцевому споживанні, валовому нагромадженні, експорті. Ці таблиці дають розгорнуту характеристику процесів відтворення та ілюструють взаємозв'язки між виробниками і споживачами та взаємозалежність між видами економічної діяльності [1–6].

Відмінною рисою цього підходу до моделювання соціально-економічних процесів є відображення процесу утворення і використання суспільного продукту в детальному галузевому розрізі (як у випадку з міжгалузевою моделлю американської економіки LIFT [7]).

Таблиці "витрати-випуск" дозволяють встановити зв'язок не тільки між величиною випуску в окремій галузі і необхідними витратами на проміжну продукцію і факторами виробництва в цій галузі, але також і з необхідними величинами витрат та обсягами випуску в інших галузях, і з обсягами кінцевого попиту (кінцевим споживанням товарів і послуг населенням, валовим нагромадженням, експортом та імпортом).

Зміни торговельного режиму для економіки України в результаті укладання Угоди про вільну торгівлю з Європейським Союзом полягають у змінах ставок митних платежів. З метою аналізу наслідків змін ставок митних платежів у модель інтегровано блок зовнішньої торгівлі, який дозволяє оцінити динаміку експорту та імпорту товарів і послуг за 38 видами економічної діяльності. Для кожного року прогнозу досягається рівновага виробництва та розподілу продукції за кожним видом економічної діяльності.

Торговельні ефекти від приєднання України до інтеграційного об'єднання визначено як відношення показників економічної динаміки за базовим та інтеграційним сценарієм.

Модель умовно складається з блоку прогнозування зовнішньої торгівлі, блоку прогнозування фінансових потоків, блоку прогнозування обмінного курсу, блоку прогнозування виробництва і розподілу продукції, блоку прогнозування цін і доходів, у яких товарні та фінансові потоки визначаються на основі економетричних, міжгалузевих і нормативних рівнянь (рис. 1).

Припущення моделі, які включають технологічну структуру випуску економіки, еластичності заміщення для експорту та імпорту, а також матриці суспільних рахунків, визначаються на основі статистичних даних щодо історичної динаміки економічних показників. Збалансованість показників у кожному прогнозному році забезпечується через рекурсивні розрахунки та досягнення збіжності показників ВВП при здійсненні ітерацій. Балансування здійснюється з використанням процедури RAS.

У моделі вплив зміни тарифних ставок на обсяги товарних потоків формується через дію цінового каналу. Зміни тарифних ставок призводитимуть до відповідного зменшення ціни пропозиції вітчизняного експорту на зовнішніх ринках та імпорту на внутрішньому ринку. Як наслідок, розглядаються можливості досягнення додаткової цінової гнучкості експортерами, що знаходиться відображення у відповідному прирості обсягів експорту. З іншого боку, здешевлення імпорту формуватиме умови до посилення конкуренції вітчизняних виробників та імпортерів на внутрішньому ринку, що створить умови для подальшого заміщення вітчизняної пропозиції імпортом.

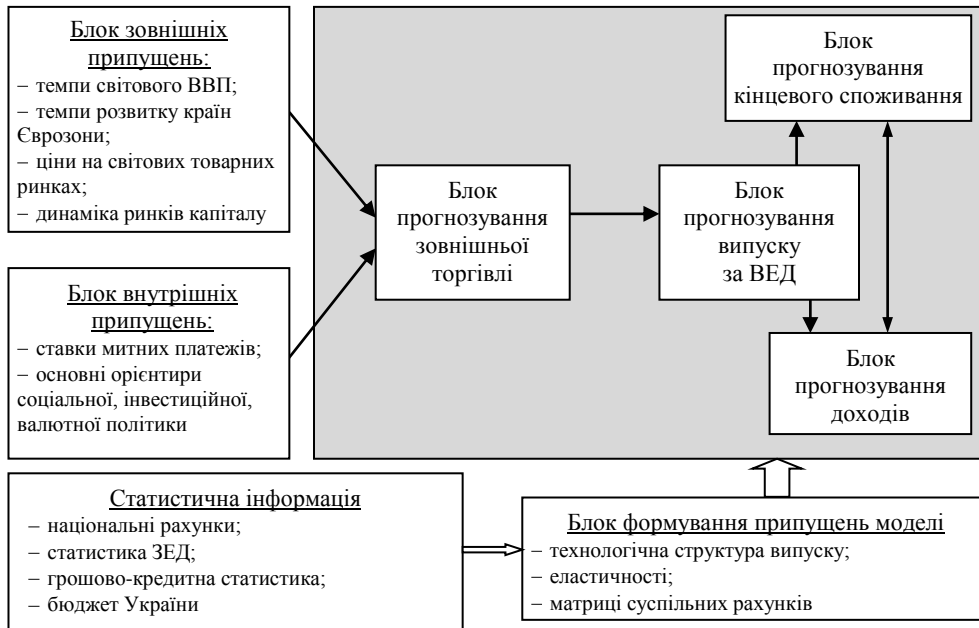

Рис. 1. Концепція моделювання участі у інтеграційному об'єднанні

Джерело: складено авторами.

Прогноз експорту та імпорту за інтеграційним сценарієм здійснюється на основі показників еластичності заміщення, що для експорту визначаються екзогенно відповідно до досліджень, які здійснювалися у цьому напрямі [8], а для імпорту – ендогенно на основі економетричних рівнянь. У моделі припускається, що еластичність заміщення є постійною та відповідає припущенню Армінгтона щодо залежності еластичності від країни походження товару.

Модель дозволяє здійснювати розрахунки з урахуванням вимоги досягнення рівноваги на валютному ринку через включення до рівнянь у блоках міжкраїнної торгівлі та виробництва показників реального ефективного обмінного курсу. Проте в умовах невизначеності щодо пріоритетів і критеріїв курсової політики, як в Єврозоні та інших країнах ЄС, так і в Україні, динаміка РЕОК формується екзогенно. Для ендогенної оцінки рівноважного валютного курсу необхідні додаткові дані щодо обсягів та умов залучення зовнішніх капіталів в Україну.

Таким чином, запропонована методологія базується на використанні динамічної моделі міжгалузевого балансу та дозволяє оцінити динаміку обсягів випуску товарів і послуг в Україні за видами економічної діяльності внаслідок зміни торговельного режиму між Україною та ЄС у середньостроковій перспективі. Блок зовнішньої торгівлі, вбудований у модель, дозволив оцінити торговельні ефекти запровадження інтеграції з урахуванням відповідних еластичностей заміщення. Така побудова моделі дозволяє оцінити можливості та ризики для імпортерів і вітчизняних виробників продукції для внутрішнього ринку з метою завчасного попередження втрат, які можуть виникнути внаслідок приєднання до інтеграційних об'єднань.

Визначення прогнозних тенденцій розвитку економіки України, що слугували як базовий сценарій для оцінювання макроекономічного ефекту участі України в інтеграційних процесах, ґрунтується на Прогнозі економічного і соціального розвитку України на 2013 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2014 і 2015 роки (далі – Прогноз), який розроблено Міністерством економічного розвитку і торгівлі за участі зацікавлених центральних органів виконавчої влади [9].

Базовий сценарій ґрунтується на аналізі розвитку економіки у 2010–2011 рр., поточної соціально-економічної ситуації та припущеннях, які враховують вплив зовнішніх і внутрішніх чинників за оптимістичним та песимістичним сценаріями Прогнозу, та його висновках щодо розвитку економіки країни у 2013 р. (у цілому та за секторами економіки) з визначенням кількісних параметрів та основних прогнозних макроекономічних показників на 2014 і 2015 рр.

Оскільки існує ймовірність загострення ряду невирішених проблем в економіці України залежно від змін у зовнішньому середовищі, до яких належать наявність значних за обсягом проблемних активів у фінансових установах, високий рівень доларизації економіки, значна волатильність цін, низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції на зовнішніх ринках, сировинна орієнтація експорту тощо, то враховуючи нестійкі тенденції відновлення світової економіки, кредитування реального сектора вітчизняної економіки та значну волатильність на світових енергетичних ринках, темп приросту реального ВВП прогнозується на рівні 3,7–4% у 2013 р. та 4–4,5% у середньому впродовж 2014–2015 рр.

Таким чином, базовий сценарій для оцінки участі України в інтеграційних об'єднаннях визначено відповідно до зовнішніх припущень щодо світового розвитку, які відповідають прогнозам МВФ [10], прогнозу соціально-економічного розвитку України та Консенсус-прогнозу, розробленим Міністерством економічного розвитку і торгівлі України, та з огляду на припущення про незмінність ставок митних платежів на 2013–2015 рр. [11]. Згідно з базовим сценарієм середні річні темпи приросту національної економіки досягатимуть 3,5–4% ВВП.

Сценарні умови створення Зони вільної торгівлі України з Європейським Союзом базуються на потенційних позитивних проявах інтеграції України у європейський торговельний простір і полягають у створенні умов для прискорення розвитку національної економіки та покращення добробуту населення завдяки:

- спрощенню доступу вітчизняних експортерів до ринку ЄС, який наразі є одним із найпотужніших у світі та становить майже третину експортного кошика України (окрім тих видів діяльності, на які накладаються обмеження та виключення);
- здешевленню та спрощенню процесів залучення технологічних та інноваційних рішень, що реалізуються у країнах ЄС, які, безперечно, є більш розвиненими та продуктивними;
- підвищенню міграції на ринках праці, яка, з одного боку, сприятиме підвищенню кваліфікації робочої сили та зростанню продуктивності праці у виробництвах вітчизняних суб'єктів господарювання, а з іншого – посилюватиме вплив робочої сили в зв'язку з вищим рівнем економічного розвитку країн ЄС та відповідним рівнем заробітної плати;
- спрощенню доступу до інвестиційних ресурсів, які у разі їхнього залучення до економіки України сприятимуть активізації нагромадження продуктивної потужності національної економіки, посиленню її фінансової стійкості та досягненню збалансованості зовнішнього сектора;
- посиленню конкуренції на внутрішньому ринку, яка створюватиме умови для збільшення та розширення пропозиції, що сприятиме уповільненню інфляційних процесів і стимулюватиме модернізацію вітчизняних виробництв, які реалізують продукцію внутрішнім споживачам.

Разом із тим структурні особливості національної економіки та вузька ресурсна база для її модернізації формують ризики, що можуть спричинити поглиблення дис-

пропорційності розвитку окремих галузей. Зокрема, в умовах швидкого нарощення пропозиції імпортової продукції на внутрішньому ринку вітчизняні виробники, які втрачатимуть цінові конкурентні переваги, не встигатимуть модернізувати виробництво з метою збереження позицій на внутрішньому ринку. Як наслідок, частина з них втрачатиме ринки через заміщення імпортовою продукцією, що супроводжуватиметься:

- збільшенням рівня безробіття та зниженням доходів населення за рахунок скорочення виробництва зазначеними суб'єктами господарювання і підвищенням мотивації робочої сили до міграції в інші країни, яке також спостерігається у ряді східно-європейських країн;
- негативним тиском на сальдо торговельного балансу через випереджаюче зростання імпорту;
- скороченням надходжень до бюджету внаслідок зменшення ставок митних платежів, з одного боку, та згортання неконкурентних вітчизняних виробництв, з іншого.

За зваженого підходу до управлінських рішень, пов'язаних зі створенням Зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (ЗВТ України з ЄС), зазначені ризики повинні враховуватися. У разі зміни торговельного режиму для економіки України в результаті укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (Угоди) та з метою мінімізації можливих втрат економічна політика держави має бути скоригована з урахуванням кількісної оцінки торговельних ефектів для різних секторів економіки.

Серед можливих економічних ефектів слід виділити:

- торговельний ефект, безпосередньо пов'язаний зі зміною ставок митних платежів;
- інвестиційний ефект, пов'язаний з активізацією припливу капіталу внаслідок покращення бізнес-клімату завдяки інституційним змінам у країні;
- ефект технологічної конвергенції, що полягає у наближенні технологічної структури економіки України до структури країн ЄС.

Оцінки торговельного ефекту на сьогодні є можливими внаслідок наявності в Угоді зміни тарифних ставок, дія інших умов, зазначених в Угоді, пов'язана з високим ступенем невизначеності щодо наявності необхідних передумов для формування таких ефектів. Зокрема, кількісні оцінки інвестиційних ефектів потребують визначення припущень щодо можливих обсягів припливу капіталів в Україну, проте в умовах невизначеності щодо розв'язання боргової кризи Єврозони об'єктивне формування таких припущень неможливе. Дія ефектів технологічної конвергенції на практиці євроінтеграційних процесів показала, що у середньостроковій перспективі такі результати можуть бути неоднозначними. Зокрема, наш аналіз структурних характеристик економік країн – нових членів ЄС на основі даних таблиць витрати-випуск показав наявність протилежних тенденцій щодо технологічного наближення у різних країнах. Крім того, таке наближення не відбулося навіть між країнами, які є старими членами ЄС, про що свідчить поглиблення диспропорційності розвитку Греції, Португалії та Іспанії.

Аналіз торговельного ефекту створення ЗВТ України з ЄС здійснено на наступні чотири роки після орієнтовного терміну підписання Угоди. Дія торговельних ефектів упродовж цього періоду майже вичерпується, оскільки торговельні ефекти, як правило, діють у короткостроковій перспективі, а після адаптації економіки до зміни ставок митних платежів вплив цього чинника на структуру економіки нівелюється.

Таким чином, інтеграційний сценарій базується на припущенні щодо вступу Угоди в дію у 2014 р. При цьому, за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, середня ставка в Україні знизиться для ЄС із нинішніх 4,95 до 2,42%, а середня ставка в ЄС для українських товарів – із 7,6 до 0,5%. При цьому основні зміни тарифів для українських товарів в ЄС передбачаються у перший рік дії Угоди, а для товарів ЄС в Україні знижуватимуться поступово протягом чотирьох років.

На основі даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі України щодо змін ставок митних платежів було розраховано динаміку середньозважених ставок митних платежів за видами економічної діяльності (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Очікувана зміна ставок ввізного мита в країні ЄС з України, %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство, рибальство та лісове господарство	14,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	12,4	0,4	0,4	0,4	0,0
Легка промисловість	10,0	1,5	1,2	0,8	0,3
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	2,0	0,8	0,5	0,3	0,0
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Виробництво продуктів нафтоперероблення	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Хімічна та нафтохімічна промисловість	5,0	1,0	0,8	0,5	0,3
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	4,0	1,0	0,7	0,4	0,1
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	2,7	2,2	1,5	0,7	0,0
Машинобудування	2,7	2,2	1,5	0,7	0,0
Інші галузі промисловості	2,7	2,2	1,5	0,7	0,0

Джерело: розраховано авторами за матеріалами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Таблиця 2

Очікувана зміна ставок ввізного мита з країн ЄС в Україні, %

Вид економічної діяльності	2013	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство, рибальство та лісове господарство	10,0	7,0	5,0	3,0	3,0
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	4,0	2,0	1,3	0,7	0,1
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	10,0	5,0	3,5	1,3	0,7
Легка промисловість	6,0	1,0	1,0	0,5	0,3
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	1,0	0,1	0,1	0,1	0,1
Виробництво продуктів нафтоперероблення	1,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Хімічна та нафтохімічна промисловість	3,0	0,7	0,3	0,1	0,0
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	10,0	7,0	5,0	3,0	3,0
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	10,0	7,0	5,0	3,0	3,0
Машинобудування	10,0	7,0	5,0	5,0	5,0
Інші галузі промисловості	10,0	7,0	5,0	3,0	3,0

Джерело: розраховано авторами за матеріалами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Усі екзогенні параметри прогнозу для базового та інтеграційного сценаріїв, крім припущень щодо динаміки митних ставок, співпадають, що дозволить виокремити ефект впливу змін торговельного режиму між Україною та ЄС.

Розрахунок інтеграційних ефектів здійснювався відповідно до структури зовнішньої торгівлі, що сформувалася за підсумками 2010–2011 рр. Рівняння міжгалузевого балансу побудовано на основі таблиць витрати-випуск в основних цінах за 2010 р. Коефіцієнти еластичностей експорту та імпорту розраховано відповідно до економетричних рівнянь, отриманих за даними щодо зовнішньої торгівлі України у 2006–2011 рр.

Лібералізація торговельного режиму внаслідок створення ЗВТ з ЄС сприятиме збільшенню товарообігу між Україною та суб'єктами інтеграційного об'єднання. Проте максимальний ефект спостерігатиметься у перший рік дії Угоди, коли відбувається максимальне зменшення митних тарифів (рис. 2).

Надалі, враховуючи сировинний характер експорту до країн ЄС, цей ефект нівелюється. Мультиплікативний ефект, що виникає внаслідок інтенсифікації торгівлі і виявляється у розподілі доходів від збільшення обсягів експорту, лише частково покращує показники випуску, проте не змінює загальної тенденції, що склалася (рис. 3). На фоні подальшого зростання імпорту з країн ЄС, темпи якого випереджають темпи експорту, відбуватиметься скорочення загального випуску продукції (рис. 4, 5). Мультиплікативний ефект впливу на випуск зміни доходів експортерів покращує, але в цілому не змінює цю тенденцію.

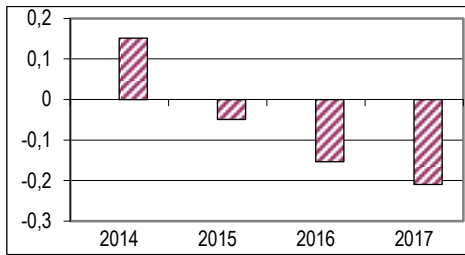

Рис. 2. Внесок зміни тарифів у приріст (зниження) випуску, накопичувальним підсумком, % до базового варіанта

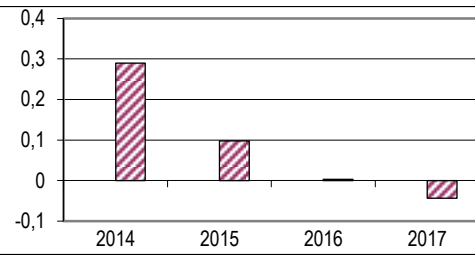

Рис. 3. Зміна приросту випуску з урахуванням мультиплікативного ефекту розподілу доходів, накопичувальним підсумком, % до базового варіанта

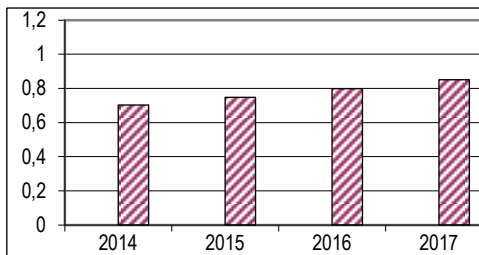

Рис. 4. Приріст експорту, накопичувальним підсумком, % до базового варіанта

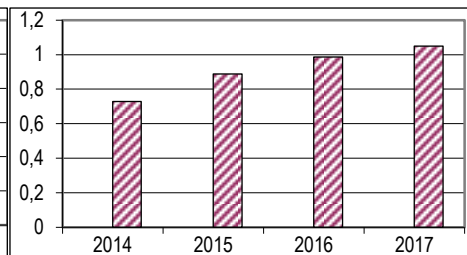

Рис. 5. Приріст імпорту, накопичувальним підсумком, % до базового варіанту

Джерело: побудовано за розрахунками авторів.

Таким чином, результати розрахунків свідчать, що вплив зміни ставок митних платежів на імпорт в Україну з ЄС майже повністю врівноважується зміною цих ставок на імпорт в ЄС із України (додаток 1, табл. 1–6). Оскільки більшість ставок на імпорт у ЄС для українських експортерів відмінюється одночасно у перший рік дії Угоди, торговельний ефект для більшості вітчизняних експортерів, а також виробників, які є постачальниками продукції для експортерів, буде максимальним у 2014 р. (див. рис. 2). Через високу частку імпорту в проміжних витратах випуску вітчизняної продукції збільшення експортних поставок до ЄС унаслідок зазначеної зміни тарифів дозволить прискорити зростання обсягів випуску в економіці лише на 0,2%. У наступні роки ефект зростання експорту нівелюється, оскільки поступово продовжують вступати в дію зменшені ставки митних платежів на імпорт в Україну з ЄС. Часткове заміщення вітчизняної продукції імпортною формуватиме негативний внесок у динаміку випуску в економіці в середньому на рівні 0,2% на рік (рис. 6).

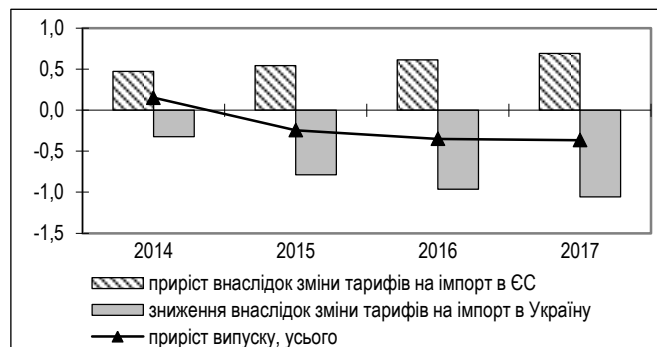

Рис. 6. Внесок зміни тарифів у приріст (зниження) випуску, % до базового варіанта

Джерело: побудовано за розрахунками авторів.

Протягом усього періоду позитивний вплив на обсяги випуску загалом по економіці мають сільське господарство та легка промисловість. Зменшення ставок митних платежів на імпорт цієї продукції з ЄС в Україну та, як наслідок, певне заміщення цим імпортом вітчизняної продукції на внутрішньому ринку компенсується новими можливостями для продукції цих галузей на ринках ЄС (рис. 7). Найбільш позитивно умови Угоди впливають на розвиток легкої промисловості (рис. 8), хоча через її незначну питому вагу у випуску вітчизняної економіки внесок цієї галузі у загальний приріст в економіці залишається обмеженим. Вплив харчової промисловості на випуск є позитивним упродовж 2014–2016 рр. та нівелюється у 2017 р., оскільки на цей рік припадає максимальна відміна ставок митних платежів на продукти харчування, що імпортуються в Україну з ЄС. Позитивний вплив на випуск у перший рік дії угоди справляють послуги, збільшення яких зумовлюється дією міжгалузевих зв'язків, проте у наступні роки їхній обсяг зменшується через зменшення обсягів випуску у галузях хімії, машинобудування та металургії, які формують значну частку попиту на послуги на внутрішньому ринку.

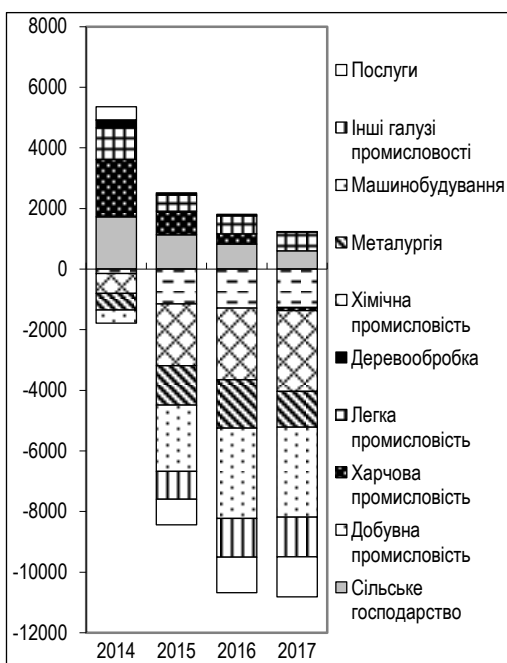

Рис. 7. Внесок галузей у приріст/зниження обсягів випуску внаслідок зміни тарифів, млн грн у постійних цінах 2010 р.

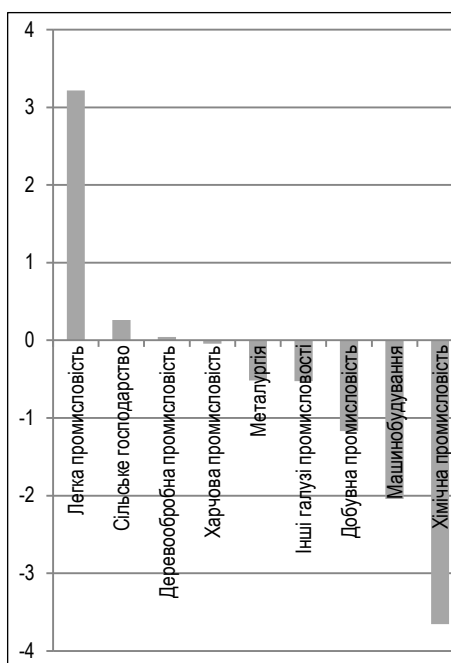

Рис. 8. Внесок зміни тарифів у зростання випуску галузей економіки у 2014–2017 рр., % до базового варіанта

Джерело: побудовано за розрахунками авторів.

Низька конкурентоспроможність, висока енергомісткість і низька продуктивність у вітчизняних металургійній, машинобудівній і хімічній галузях навряд чи дозволить подолати вплив збільшення та здешевлення пропозиції імпорту на внутрішньому ринку внаслідок дії Угоди (рис. 9). Зазначені диспропорції розвитку цих галузей не дозволятимуть виробникам наростити обсяги виробництва за рахунок виникнення нових чинників конкурентоспроможності на ринку ЄС.

З іншого боку, значно вища якість європейського імпорту машинобудування при значному зменшенні тарифних бар'єрів сприятиме швидкому заміщенню вітчизняної продукції на внутрішньому ринку, що в середньостроковому та довгостроковому відношеннях формуватиме технічну залежність України та зменшення випуску національної продукції інвестиційного характеру з поступовим зниженням рівня промислового розвитку України.

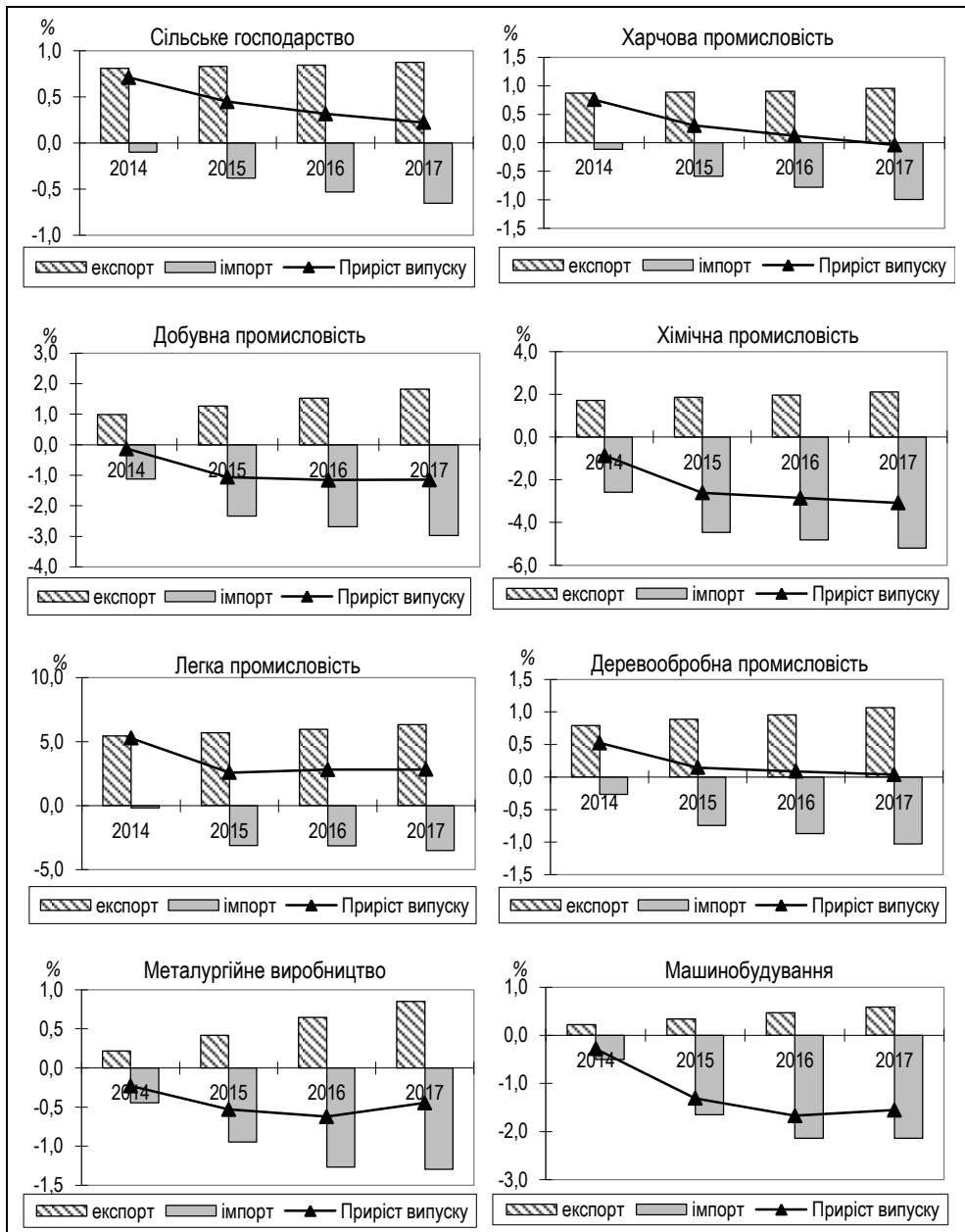

Рис. 9. Внесок експорту та імпорту у приріст випуску продукції за окремими видами економічної діяльності

Джерело: побудовано за розрахунками авторів.

Окрім прямого впливу зміни митних тарифів, на обсяги випуску продукції впливатиме також зміна доходів експортерів. Це призведе до перерозподілу споживання продукції та валового нагромадження. Проте мультиплікативний ефект хоча й покращить показники випуску та споживання продукції як загалом, так і за окремими галузями, але принципово не змінить тенденції, що склалися (додаток 2, табл. 1–3). Так, в економіці загалом у перший рік дії Угоди з урахуванням мультиплікативного ефекту випуск збільшиться на 0,29% (рис. 10).

Кінцеве споживання домашніх господарств зросте з урахуванням мультиплікативного ефекту на 0,48% у 2014 р. з подальшим зниженням ефекту до 0,2% у 2017 р. (рис. 11).

Тенденція зменшення приросту випуску накопичувальним підсумком до 2013 р. зберігається з урахуванням мультиплікативного ефекту, і до 2016–2017 рр. кумулятивний приріст стає нульовим (рис. 12).

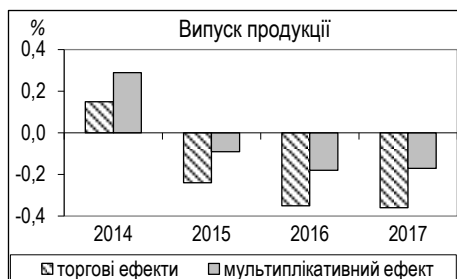

Рис. 10. Зміна обсягу випуску продукції за рахунок торгових ефектів та мультиплікативного впливу, % до базового варіанту

Рис. 11. Зміна обсягу кінцевого споживання домашніх господарств за рахунок торгових ефектів та мультиплікативного впливу, % до базового варіанту

Джерело: побудовано за розрахунками авторів.

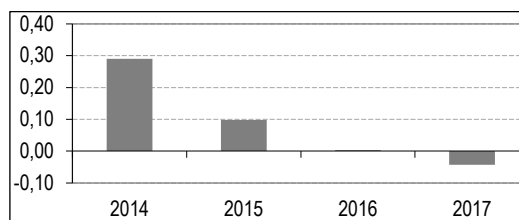

Рис. 12. Приріст випуску накопичувальним підсумком з урахуванням мультиплікативного ефекту, % до базового варіанту

Джерело: побудовано за розрахунками авторів.

Висновки

Розрахунки за динамічною моделлю міжгалузевого балансу свідчать, що у перші роки дії Угоди певні негативні наслідки, пов'язані з заміщенням продукції хімічної промисловості, машинобудування та металургії, частково можуть компенсуватися новими можливостями для підприємств легкої промисловості, сільського господарства та низки підприємств харчової промисловості, які виникатимуть унаслідок зниження ставок митних платежів. Загалом позитивний кумулятивний торговельний ефект від уведення в дію Угоди за перший рік (2014) знізьований зниженням випуску у 2015–2017 рр. та переходить у від'ємні показники у 2017 р. Загалом спостерігається уповільнення зростання випуску за 2015–2017 рр. у середньому на 0,15% за рік. Оскільки позитивний вплив торговельних ефектів є короткостроковим, необхідне технологічне переоснащення галузей, що можливе лише за умови розроблення та реалізації інвестиційних програм для виведення підприємств на сучасний технологічний рівень.

Слід зазначити, якщо вітчизняні виробники машинобудування, металургії та хімічної промисловості не вживатимуть дієвих заходів стосовно модернізації виробництв, диспропорції технологічної структури випуску поглиблюватимуться та спричинюватимуть подальші втрати внутрішнього та зовнішнього ринків поряд із потенційними втратами в кооперації з країнами Митного союзу в разі продовження ними реалізації політики імпортозаміщення та визначення механізмів тарифних і нетарифних обмежень, які певною мірою вже задекларовані.

В умовах зниження економічної активності значні ризики для галузей промисловості закладено у зобов'язаннях щодо імплементації та впровадження технічних регламентів та інших актів ЄС у строки 2–3–5–7 років із причини проблемності імплементації такого обсягу законодавчого матеріалу у зазначені вище строки, тому важливими питаннями у сфері адаптації законодавства є необхідність визначення джерел та обсягів значних фінансових ресурсів для реалізації процесів імплементації.

Додаток 1

Таблиця 1

Зміни обсягу випуску продукції за видами економічної діяльності
(торгові ефекти), % до попереднього року

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,72	0,46	0,32	0,23
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,45	0,28	0,24	0,22
Рибальство, рибництво	0,54	-0,49	-0,94	-1,64
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,01	-0,36	-0,42	-0,32
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	-0,31	-9,75	-9,48	-13,04
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	-0,19	-0,46	-0,53	-0,44
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,76	0,30	0,12	-0,04
Легка промисловість	5,28	2,58	2,82	2,83
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,52	0,14	0,09	0,04
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	-0,08	-0,37	-0,45	-0,31
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,29	-0,08	-0,12	-0,16
Хімічна та нафтохімічна промисловість	-0,87	-2,61	-2,85	-3,08
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	-0,31	-0,91	-1,28	-1,28
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	-0,23	-0,53	-0,62	-0,45
Машинобудування	-0,28	-1,31	-1,67	-1,55
Інші галузі промисловості	-0,01	-0,48	-0,73	-0,90
Виробництво та розподілення електроенергії	-0,02	-0,36	-0,44	-0,41
Виробництво та розподілення газу	-0,04	-0,33	-0,40	-0,39
Постачання пари та гарячої води	0,02	-0,06	-0,07	-0,07
Збирання, очищення та розподілення води	0,01	-0,11	-0,14	-0,13
Будівництво	0,00	-0,01	-0,01	-0,01
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,13	-0,17	-0,25	-0,28
Діяльність готелів та ресторанів	0,03	-0,11	-0,12	-0,13
Діяльність транспорту	0,07	-0,12	-0,15	-0,17
Діяльність пошти та зв'язку	0,05	-0,08	-0,10	-0,11
Фінансова діяльність	0,10	-0,24	-0,32	-0,34
Операції з нерухомим майном	0,04	-0,05	-0,07	-0,08
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,17	-0,22	-0,32	-0,34
Діяльність у сфері інформатизації	0,05	-0,07	-0,09	-0,11
Дослідження та розробки	0,01	-0,12	-0,15	-0,16
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,13	-0,21	-0,28	-0,31
Державне управління	0,00	-0,02	-0,02	-0,02
Освіта	0,00	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,05	-0,05	-0,08	-0,08
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,03	-0,02	-0,02	-0,03
Надання індивідуальних послуг	0,02	-0,02	-0,03	-0,03
Усього	0,15	-0,24	-0,35	-0,36

Джерело: розрахунки авторів.

Таблиця 2

**Зміни обсягу випуску продукції за видами економічної діяльності
за рахунок експорту (торгові ефекти), % до попереднього року**

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,81	0,83	0,85	0,88
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,59	0,63	0,66	0,70
Рибальство, рибництво	0,91	0,98	1,04	1,12
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,50	0,66	0,84	1,02
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	8,17	12,30	12,91	18,77
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,19	0,32	0,47	0,61
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,87	0,89	0,90	0,96
Легка промисловість	5,45	5,69	5,95	6,33
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,79	0,89	0,95	1,06
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	0,34	0,51	0,69	0,86
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,71	0,77	0,82	0,89
Хімічна та нафтохімічна промисловість	1,71	1,86	1,96	2,11
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	0,34	0,42	0,51	0,59
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	0,22	0,42	0,64	0,85
Машинобудування	0,22	0,34	0,47	0,59
Інші галузі промисловості	0,16	0,28	0,41	0,52
Виробництво та розподілення електроенергії	0,34	0,42	0,50	0,59
Виробництво та розподілення газу	0,30	0,35	0,40	0,46
Постачання пари та гарячої води	0,09	0,10	0,11	0,11
Збирання, очищення та розподілення води	0,12	0,14	0,16	0,18
Будівництво	0,01	0,01	0,01	0,01
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,34	0,38	0,42	0,46
Діяльність готелів та ресторанів	0,13	0,15	0,17	0,19
Діяльність транспорту	0,22	0,25	0,29	0,32
Діяльність пошти та зв'язку	0,15	0,17	0,19	0,21
Фінансова діяльність	0,37	0,42	0,47	0,53
Операції з нерухомим майном	0,10	0,11	0,12	0,14
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,45	0,50	0,56	0,63
Діяльність у сфері інформатизації	0,14	0,16	0,18	0,20
Дослідження та розробки	0,13	0,15	0,17	0,19
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,38	0,43	0,47	0,53
Державне управління	0,02	0,02	0,03	0,04
Освіта	0,00	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,02	0,02	0,02	0,03
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,11	0,13	0,14	0,16
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,06	0,07	0,08	0,09
Надання індивідуальних послуг	0,05	0,05	0,06	0,07
Усього	0,47	0,54	0,61	0,69

Джерело: розрахунки авторів.

Зміни обсягу випуску продукції за видами економічної діяльності
за рахунок імпорту (торгові ефекти), % до попереднього року

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	-0,10	-0,38	-0,53	-0,65
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	-0,13	-0,35	-0,42	-0,48
Рибальство, рибництво	-0,37	-1,47	-1,99	-2,76
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	-0,49	-1,02	-1,26	-1,34
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	-8,48	-22,05	-22,39	-31,81
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	-0,38	-0,78	-1,00	-1,05
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	-0,11	-0,59	-0,78	-0,99
Легка промисловість	-0,16	-3,11	-3,14	-3,51
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	-0,27	-0,74	-0,87	-1,03
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	-0,43	-0,88	-1,14	-1,17
Виробництво продуктів нафтоперероблення	-0,41	-0,85	-0,95	-1,05
Хімічна та нафтохімічна промисловість	-2,58	-4,47	-4,81	-5,19
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	-0,65	-1,34	-1,79	-1,87
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	-0,45	-0,95	-1,27	-1,30
Машинобудування	-0,50	-1,65	-2,14	-2,14
Інші галузі промисловості	-0,17	-0,76	-1,14	-1,42
Виробництво та розподілення електроенергії	-0,36	-0,77	-0,94	-0,99
Виробництво та розподілення газу	-0,34	-0,68	-0,80	-0,85
Постачання пари та гарячої води	-0,07	-0,15	-0,18	-0,18
Збирання, очищення та розподілення води	-0,12	-0,25	-0,30	-0,31
Будівництво	-0,01	-0,02	-0,02	-0,02
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	-0,21	-0,55	-0,67	-0,74
Діяльність готелів та ресторанів	-0,11	-0,26	-0,29	-0,32
Діяльність транспорту	-0,15	-0,38	-0,44	-0,49
Діяльність пошти та зв'язку	-0,10	-0,24	-0,29	-0,32
Фінансова діяльність	-0,27	-0,66	-0,79	-0,87
Операції з нерухомим майном	-0,06	-0,16	-0,19	-0,21
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	-0,28	-0,73	-0,88	-0,97
Діяльність у сфері інформатизації	-0,09	-0,24	-0,27	-0,30
Дослідження та розробки	-0,12	-0,27	-0,31	-0,35
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	-0,25	-0,64	-0,75	-0,84
Державне управління	-0,02	-0,04	-0,05	-0,06
Освіта	0,00	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-0,01	-0,03	-0,03	-0,04
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	-0,07	-0,18	-0,22	-0,25
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	-0,04	-0,10	-0,10	-0,12
Надання індивідуальних послуг	-0,03	-0,08	-0,09	-0,10
Усього	-0,32	-0,79	-0,96	-1,06

Джерело: розрахунки авторів.

Таблиця 4

Базовий інвестиційний сценарій розвитку економіки України

Показник	2010 (факт)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ВВП, номінальний, млн грн	1094924	1322000	1500000	1658700	1827800	2005700	2229781	2439112
ВВП, % до попереднього року		105,2	102,2	104,0	104,5	104,5	104,3	103,7
ВВП, індекс-дефлятор		115,3	108,3	105,8	108,4	106,1	107,9	105,5
Інвестиції, % до попереднього року	103,9	110,1	105,5	105,5	105,5	105,5	105,8	106,2
індекс-дефлятор	112,5	114,9	107,7	105,3	105,1	106,5	106,5	106,7
% ВВП	16,2	16,9	17,3	17,6	17,4	17,8	17,8	18,5
Споживання домашніх господарств, % до попереднього року	107,1	115,0	109,0	104,6	104,7	103,5	104,4	104,1
індекс-дефлятор	110,1	108,7	107,9	107,6	105,6	104,5	104,9	104,8
% ВВП	37,6	38,7	41,0	42,3	41,6	41,1	40,0	39,9
Державне споживання, % до попереднього року	104	97,6	100,6	100,4	100,2	100,0	99,8	99,6
індекс-дефлятор	114,9	111,2	110,1	108,1	105,0	105,0	105,0	105,0
% ВВП	19,9	17,8	17,8	17,7	16,5	15,8	14,7	14,1
Експорт, млн дол. США	69255	88840	92618	103834	114794	128916	118079,5	119826,3
% до попереднього року	103,9	102,7	98,7	103,7	104,7	104,8	104,8	104,8
індекс-дефлятор	124,8	126,1	108,0	107,0	105,7	103,0	103,0	103,1
Імпорт, млн дол. США	-73239	-97762	-99241	-113856	-123381	-134429	-127276	-128399
% до попереднього року	111,3	108,4	104,3	104,3	104,6	104,4	103,8	104,5
індекс-дефлятор	119,0	114,8	107,9	108,0	104,8	101,6	102,4	102,8
Сальдо, млн дол. США	-3984	-8922	-6623	-10022	-8587	-5513	-9196	-8573
Курс дол. США	7,93	7,97	8,2	8,3	8,4	8,4	8,9	9,5
РЕОК (2010 = 100%)	100	95,9	99,5	101,1	102,4	102,4	108,6	115,8
Енергомісткість ВВП, темпи до попереднього року		96,5	96,4	96,3	96,1	96,0	96,7	96,6
Енергомісткість ВВП, темпи до 2010 р.	100	96,5	93,1	89,6	86,2	82,7	80,0	77,2

Джерело: розраховано авторами за даними Держслужби статистики України.

Зміни обсягу експорту продукції за видами економічної діяльності
(торгові ефекти), % до попереднього року

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	2,43	2,43	2,43	2,43
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,58	0,58	0,58	0,58
Рибальство, рибництво	1,62	1,62	1,83	1,83
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	1,00	1,00	1,00	1,00
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	1,03	1,03	1,03	1,03
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2,63	2,63	2,63	2,74
Легка промисловість	6,32	6,58	6,93	7,37
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,48	0,60	0,68	0,81
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	0,78	0,78	0,78	0,78
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,78	0,78	0,78	0,78
Хімічна та нафтохімічна промисловість	0,79	0,84	0,90	0,95
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	0,48	0,53	0,58	0,64
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	0,15	0,36	0,61	0,83
Машинобудування	0,08	0,18	0,31	0,42
Інші галузі промисловості	0,12	0,29	0,49	0,67
Виробництво та розподілення електроенергії	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво та розподілення газу	0,00	0,00	0,00	0,00
Постачання пари та гарячої води	0,00	0,00	0,00	0,00
Збирання, очищення та розподілення води	0,00	0,00	0,00	0,00
Будівництво	0,00	0,00	0,00	0,00
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність готелів та ресторанів	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність транспорту	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність пошти та зв'язку	0,00	0,00	0,00	0,00
Фінансова діяльність	0,00	0,00	0,00	0,00
Операції з нерухомим майном	0,00	0,00	0,00	0,00
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері інформатизації	0,00	0,00	0,00	0,00
Дослідження та розробки	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,00	0,00	0,00	0,00
Державне управління	0,00	0,00	0,00	0,00
Освіта	0,00	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,00	0,00	0,00	0,00
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,00	0,00	0,00	0,00
Надання індивідуальних послуг	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	0,70	0,79	0,89	1,00

Джерело: розрахунки авторів.

Таблиця 6

**Зміни обсягу імпорту продукції за видами економічної діяльності
(торгові ефекти), % до попереднього року**

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	1,19	2,03	2,85	2,85
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,43	0,43	0,38	0,38
Рибальство, рибництво	0,13	0,22	0,28	0,41
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,05	0,05	-0,04	-0,02
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	0,00	0,00	-0,09	-0,08
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,13	0,18	0,12	0,17
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2,31	3,08	4,22	4,55
Легка промисловість	1,45	1,45	1,58	1,65
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,00	0,00	-0,09	-0,07
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	0,27	0,28	0,18	0,19
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,24	0,27	0,18	0,20
Хімічна та нафтохімічна промисловість	1,39	1,64	1,69	1,77
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	1,29	2,19	3,05	3,06
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	1,18	2,02	2,79	2,81
Машинобудування	1,03	1,74	1,71	1,72
Інші галузі промисловості	0,66	1,12	1,58	1,59
Виробництво та розподілення електроенергії	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво та розподілення газу	0,00	0,00	0,00	0,00
Постачання пари та гарячої води	0,00	0,00	-0,04	-0,03
Збирання, очищення та розподілення води	0,00	0,00	0,00	0,00
Будівництво	0,00	0,00	-0,01	0,00
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,00	0,00	-0,08	-0,07
Діяльність готелів та ресторанів	0,00	0,00	-0,04	-0,03
Діяльність транспорту	0,00	0,00	-0,07	-0,06
Діяльність пошти та зв'язку	0,00	0,00	-0,06	-0,05
Фінансова діяльність	0,00	0,00	-0,10	-0,08
Операції з нерухомим майном	0,00	0,00	-0,03	-0,03
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,00	0,00	-0,09	-0,08
Діяльність у сфері інформатизації	0,00	0,00	-0,06	-0,05
Дослідження та розробки	0,00	0,00	-0,09	-0,08
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,00	0,00	-0,09	-0,08
Державне управління	0,00	0,00	0,00	0,00
Освіта	0,00	0,00	-0,01	-0,01
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,00	0,00	-0,02	-0,02
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,00	0,00	-0,05	-0,05
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,00	0,00	-0,07	-0,06
Надання індивідуальних послуг	0,00	0,00	-0,02	-0,02
Усього	0,73	1,04	1,17	1,21

Джерело: розрахунки авторів.

Зміни обсягу споживання домашніх господарств за рахунок зміни
імпортних тарифів за видами економічної діяльності (торгові ефекти),
% до попереднього року

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,14	0,09	0,09	0,00
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,05	0,00	0,00	0,00
Рибальство, рибництво	0,11	0,07	0,07	0,11
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,01	0,00	0,00	0,00
Добування вуглеводнів і пов'язані з ним послуги	0,00	0,00	0,00	0,00
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,52	0,16	0,24	0,07
Легка промисловість	1,41	0,00	0,15	0,06
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,11	0,01	0,00	0,00
Хімічна та нафтохімічна промисловість	1,16	0,21	0,10	0,05
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	0,96	0,66	0,67	0,00
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	0,85	0,58	0,59	0,00
Машинобудування	0,99	0,68	0,00	0,00
Інші галузі промисловості	0,56	0,39	0,39	0,00
Виробництво та розподілення електроенергії	0,00	0,00	0,00	0,00
Виробництво та розподілення газу	0,00	0,00	0,00	0,00
Постачання пари та гарячої води	0,00	0,00	0,00	0,00
Збирання, очищення та розподілення води	0,00	0,00	0,00	0,00
Будівництво	0,00	0,00	0,00	0,00
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність готелів та ресторанів	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність транспорту	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність пошти та зв'язку	0,00	0,00	0,00	0,00
Фінансова діяльність	0,00	0,00	0,00	0,00
Операції з нерухомим майном	0,00	0,00	0,00	0,00
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері інформатизації	0,00	0,00	0,00	0,00
Дослідження та розробки	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,00	0,00	0,00	0,00
Державне управління	0,00	0,00	0,00	0,00
Освіта	0,00	0,00	0,00	0,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,00	0,00	0,00	0,00
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,00	0,00	0,00	0,00
Надання індивідуальних послуг	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього	0,33	0,09	0,10	0,02

Джерело: розрахунки авторів.

Таблиця 1

**Зміни обсягу випуску продукції за видами економічної діяльності
(враховуючи мультиплікативний ефект розподілу доходів від приросту експорту),
% до попереднього року**

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,84	0,59	0,48	0,40
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,54	0,38	0,35	0,34
Рибальство, рибництво	1,39	0,49	0,16	-0,37
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,14	-0,20	-0,25	-0,12
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	2,15	-6,14	-5,84	-7,86
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	-0,12	-0,37	-0,44	-0,33
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,89	0,45	0,29	0,15
Легка промисловість	5,61	2,95	3,23	3,29
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,70	0,35	0,31	0,29
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	-0,01	-0,29	-0,36	-0,21
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,49	0,14	0,12	0,12
Хімічна та нафтохімічна промисловість	-0,55	-2,25	-2,46	-2,65
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	-0,16	-0,74	-1,08	-1,06
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	-0,16	-0,45	-0,53	-0,35
Машинобудування	-0,10	-1,11	-1,45	-1,32
Інші галузі промисловості	0,14	-0,32	-0,55	-0,70
Виробництво та розподілення електроенергії	0,10	-0,21	-0,28	-0,23
Виробництво та розподілення газу	0,09	-0,18	-0,23	-0,21
Постачання пари та гарячої води	0,13	0,07	0,08	0,10
Збирання, очищення та розподілення води	0,13	0,03	0,02	0,05
Будівництво	0,15	0,16	0,18	0,20
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,29	0,01	-0,05	-0,05
Діяльність готелів та ресторанів	0,18	0,07	0,07	0,09
Діяльність транспорту	0,18	0,00	-0,01	-0,01
Діяльність пошти та зв'язку	0,19	0,08	0,07	0,08
Фінансова діяльність	0,27	-0,05	-0,11	-0,11
Операції з нерухомим майном	0,18	0,11	0,11	0,13
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,34	-0,03	-0,10	-0,10
Діяльність у сфері інформатизації	0,18	0,07	0,07	0,08
Дослідження та розробки	0,07	-0,06	-0,07	-0,08
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,30	-0,01	-0,07	-0,07
Державне управління	0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Освіта	0,02	0,03	0,03	0,03
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,03	0,02	0,02	0,03
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,15	0,07	0,06	0,06
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,10	0,06	0,07	0,07
Надання індивідуальних послуг	0,16	0,14	0,16	0,17
Усього	0,29	-0,09	-0,18	-0,17

Джерело: розрахунки авторів.

Таблиця 2

**Зміни обсягу випуску продукції за видами економічної діяльності
(враховуючи мультиплікативний ефект розподілу доходів від приросту експорту)
накопичувальним підсумком, %**

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,84	0,72	0,63	0,57
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,54	0,45	0,42	0,40
Рибальство, рибництво	1,39	0,94	0,67	0,40
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,14	-0,03	-0,10	-0,10
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	2,15	-1,51	-2,93	-3,95
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	-0,12	-0,24	-0,31	-0,32
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,89	0,67	0,54	0,43
Легка промисловість	5,61	4,26	3,91	3,74
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,70	0,52	0,45	0,41
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів	-0,01	-0,15	-0,22	-0,22
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,49	0,31	0,25	0,21
Хімічна та нафтохімічна промисловість	-0,55	-1,41	-1,78	-2,01
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	-0,16	-0,45	-0,67	-0,78
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	-0,16	-0,30	-0,38	-0,37
Машинобудування	-0,10	-0,62	-0,92	-1,03
Інші галузі промисловості	0,14	-0,09	-0,25	-0,37
Виробництво та розподілення електроенергії	0,10	-0,05	-0,13	-0,15
Виробництво та розподілення газу	0,09	-0,05	-0,11	-0,13
Постачання пари та гарячої води	0,13	0,10	0,09	0,09
Збирання, очищення та розподілення води	0,13	0,08	0,06	0,06
Будівництво	0,15	0,15	0,16	0,17
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,29	0,15	0,08	0,05
Діяльність готелів та ресторанів	0,18	0,12	0,11	0,10
Діяльність транспорту	0,18	0,09	0,05	0,04
Діяльність пошти та зв'язку	0,19	0,13	0,11	0,10
Фінансова діяльність	0,27	0,11	0,03	0,00
Операції з нерухомим майном	0,18	0,15	0,13	0,13
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,34	0,15	0,07	0,02
Діяльність у сфері інформатизації	0,18	0,12	0,10	0,10
Дослідження та розробки	0,07	0,00	-0,02	-0,04
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,30	0,14	0,07	0,03
Державне управління	0,01	0,00	0,00	0,00
Освіта	0,02	0,02	0,03	0,03
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,03	0,03	0,03	0,03
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,15	0,11	0,09	0,08
Діяльність громадських організацій	0,00	0,00	0,00	0,00
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,10	0,08	0,08	0,08
Надання індивідуальних послуг	0,16	0,15	0,15	0,16
Усього	0,29	0,10	0,00	-0,04

Джерело: розрахунки авторів.

Таблиця 3

Зміни обсягу споживання домашніх господарств за видами економічної діяльності (враховуючи мультиплікативний ефект розподілу доходів від приросту експорту),
% до попереднього року

Вид економічної діяльності	2014	2015	2016	2017
Сільське господарство, мисливство та пов'язані з ними послуги	0,28	0,26	0,28	0,21
Лісове господарство та пов'язані з ним послуги	0,19	0,17	0,19	0,21
Рибальство, рибництво	0,26	0,24	0,26	0,32
Добування вугілля, лігніту і торфу; добування уранової і торієвої руд	0,16	0,17	0,19	0,21
Добування вуглеводнів та пов'язані з ним послуги	0,15	0,17	0,19	0,21
Добування корисних копалин, крім паливно-енергетичних	0,15	0,17	0,19	0,21
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	0,66	0,33	0,43	0,28
Легка промисловість	1,56	0,17	0,34	0,27
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини; целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	0,15	0,17	0,19	0,21
Виробництво коксу; виробництво ядерних матеріалів				
Виробництво продуктів нафтоперероблення	0,26	0,18	0,19	0,21
Хімічна та нафтохімічна промисловість	1,31	0,37	0,29	0,26
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	1,11	0,83	0,86	0,21
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	1,00	0,75	0,78	0,21
Машинобудування	1,14	0,85	0,19	0,21
Інші галузі промисловості	0,71	0,55	0,58	0,21
Виробництво та розподілення електроенергії	0,15	0,17	0,19	0,21
Виробництво та розподілення газу	0,15	0,17	0,19	0,21
Постачання пари та гарячої води	0,15	0,17	0,19	0,21
Збирання, очищення та розподілення води	0,15	0,17	0,19	0,21
Будівництво	0,15	0,17	0,19	0,21
Ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	0,15	0,17	0,19	0,21
Діяльність готелів та ресторанів	0,15	0,17	0,19	0,21
Діяльність транспорту	0,15	0,17	0,19	0,21
Діяльність пошти та зв'язку	0,15	0,17	0,19	0,21
Фінансова діяльність	0,15	0,17	0,19	0,21
Операції з нерухомим майном	0,15	0,17	0,19	0,21
Оренда машин та устаткування; прокат побутових виробів і предметів особистого вжитку	0,15	0,17	0,19	0,21
Діяльність у сфері інформатизації	0,15	0,17	0,19	0,21
Дослідження та розробки				
Діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу; надання послуг підприємцям	0,15	0,17	0,19	0,21
Державне управління	0,15	0,17	0,19	0,21
Освіта	0,15	0,17	0,19	0,21
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,15	0,17	0,19	0,21
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	0,15	0,17	0,19	0,21
Діяльність громадських організацій				
Діяльність у сфері культури та спорту, відпочинку та розваг	0,15	0,17	0,19	0,21
Надання індивідуальних послуг	0,15	0,17	0,19	0,21
Усього	0,48	0,26	0,29	0,24

Джерело: розрахунки авторів.

Список використаних джерел

1. Узяков М.Н. Отрасль в системе межотраслевых связей: возможности анализа и прогнозирования / М.Н.Узяков. – М. : ИНП РАН, 2002. – 215 с.
2. Яременко Ю.В. Структурные изменения в социалистической экономике / Ю.В.Яременко. – М. : Мысль, 1981. – 300 с.
3. Almon C. The Craft of Economic Modeling / Clopper Almon ; Department of Economics, University of Maryland. – USA, 2002. – 139 p.
4. Hiau Looi Kee. Demand Elasticities and Trade Distortions [Електронний ресурс] / Hiau Looi Kee, Alessandro Nicita, Marcelo Olarreaga // World Bank eLibrary. – November 2004. – 36 p. – Доступний з : <<http://elibrary.worldbank.org/content/workingpaper/10.1596/1813-9450-3452>>.
5. Leontief W. Quantitative Input and Output Relations in the Economic System of the United States / Wassily Leontief // Review of Economics and Statistics. – 1936. – № 18(3). – P. 105–125.
6. Meade D.S. The U.S. Benchmark IO Table. History, Methodology, and Myths [Електронний ресурс] / Douglas S.Meade // World Inforum conference, Japan. – 2010. – 27 p. – Доступний з : <<http://www.inforum.umd.edu/papers/conferences/2010/Made.pdf>>.
7. Meade D.S. Using the Inforum Lift and Mudan models to investigate the impacts of Cap and Trade Legislations on Internatioanl Leakages / D.S.Meade, D.E.Nyhus // Institute of Economic Research, Chuo University, Tokyo, Japan, Research Papers. – 2010. – № 4. – P. 3–40.
8. Кнобель А.Ю. Оценка функции спроса на импорт в России / А.Ю.Кнобель // Прикладная эконометрика. – 2011. – № 4. – С. 3–26.
9. Постанова Кабінету Міністрів України "Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2013 і 2014 роки" від 31.08.2011 р. № 907 [Електронний ресурс] / офіц. сайт Верховної Ради України. – Доступний з : <<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/907-2011-%D0%BF>>.
10. World Economic Outlook Text October 2012 [Електронний ресурс] / International Monetary Fund. – October 2012. – Доступний з : <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/weodata/index.aspx>>.
11. Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз [Електронний ресурс] / офіц. сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – 2012. – Вип. 31.– 36 с. – Доступний з : <[http://www.me.gov.ua/file/link/193160/file/Consensus 2012 November %20Ukr.pdf](http://www.me.gov.ua/file/link/193160/file/Consensus%202012%20November%20Ukr.pdf)>.

Надійшла до редакції 02.08.2013 р.